

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

MINISTER
Rodziny i Polityki Społecznej

DPS-II.72.5.20.2021.EC

Pan
dr hab. Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo XI.503.4.2016.MW z 16 lipca br. w sprawie projektu „Strategii rozwoju usług społecznych”, a także w nawiązaniu do pisma z 4 maja br. znak: XI.503.4.2016.MW w sprawie przekazania informacji na temat realizowanych i planowanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej działań na rzecz zintensyfikowania procesu deinstytucjonalizacji systemu wsparcia, proszę o przyjęcie poniższej odpowiedzi:

W Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej został opracowany dokument pn. „Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021–2035”, który jest polityką publiczną w rozumieniu art. 5 pkt 7b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057). Strategia stanowi wytyczne do działań, które programuje się na lata 2021-2035. Celem dokumentu jest przedstawienie głównych założeń i kierunków procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych.

Proces deinstytucjonalizacji usług społecznych jest procesem wielopłaszczyznowym i długoletnim i powinien być wdrażany z zachowaniem podstawowego założenia, że ma on służyć poprawie dobrostanu osób i rodzin. Jego opracowanie i wdrożenie tj. wyznaczenie obszarów, kierunków i działań oraz sposobu realizacji wymaga zaangażowania wszystkich stron – administracji centralnej oraz samorządowej – z poziomu regionalnego, powiatowego i gminnego, jak również organizacji obywatelskich działających w obszarach objętych procesem deinstytucjonalizacji. Taki tryb pracy został przyjęty przy opracowywaniu dokumentu pn. „Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021–2035”.

Opracowanie strategii dotyczącej deinstytucjonalizacji usług społecznych w Polsce jest również jednym z kryteriów spełnienia warunkowości podstawowej dla polityki spójności w obszarze społecznym na lata 2021-2027 (warunek 4.4, dotyczący krajowych ram strategicznych polityki na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa).

Strategia zawiera diagnozę obszarów procesu deinstytucjonalizacji wraz z wnioskami z niej wynikającymi, wizję i cele strategiczne jak również kierunki interwencji w zakresie rozwoju usług społecznych oraz zasady realizacji polityki publicznej w danym obszarze. Jej realizację zaplanowano na lata 2021-2035, gdyż rozłożenie w czasie procesów pozwalających na rzeczywistą, trwałą i skuteczną zmianę jest gwarantem tego, że proces deinstytucjonalizacji odbędzie się w sposób zapewniający poszanowanie praw osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w formie usług społecznych. Dla osiągnięcia zaplanowanych rezultatów działań zostały opracowane wskaźniki oraz określone ramy czasowe ich osiągnięcia.

Zaplanowany w dokumencie proces deinstytucjonalizacji będzie obejmował działania zmierzające do rozwoju usług społecznych w społeczności lokalnej i uwzględniających następujące założenia:

- 1) priorytet usług społecznych realizowanych w środowisku zamieszkania dominuje nad usługami stacjonarnymi;
- 2) nastąpi rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, w tym usług o charakterze zapobiegającym, które mają ograniczyć konieczność opieki instytucjonalnej;
- 3) realizowane będą działania zmierzające do wykorzystania zasobów i potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na poczet rozwoju nowych usług środowiskowych w społeczności lokalnej;
- 4) zostaną zabezpieczone usługi stacjonarnej opieki długoterminowej, jako element systemu usług społecznych.

Należy zauważyć, że opracowywana obecnie Strategia dotyczy działań skierowanych nie tylko do osób z niepełnosprawnością, ale obejmuje kompleksowo sektor usług społecznych dla osób i rodzin potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Znajduje to odzwierciedlenie w określeniu pięciu obszarów realizacji Strategii, a mianowicie:

- opieki nad dzieckiem, w tym dzieckiem z niepełnosprawnością;
- opieki nad osobami starszymi;
- niezależnego życia – wsparcia osób z niepełnosprawnościami;
- wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi;
- wsparcia osób w kryzysie bezdomności.

Projekt krajowego dokumentu strategicznego dotyczącego deinstytucjonalizacji usług społecznych w Polsce – „Strategia rozwoju usług społecznych – polityka publiczna na lata 2021-2035”, stanowi wytyczne do działań, które programuje się do realizacji we wskazanym horyzoncie czasowym, określając podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki działań. Będzie ona stanowiła podstawę dla zmian w systemie, w tym zmian aktów prawnych. W sytuacji przyjęcia „Strategii rozwoju usług społecznych” określone w niej kierunki działań będą wymagały wdrożenia, również w formie dostosowania przepisów prawa do przyjętych rozwiązań.

Zaplanowane w Strategii działania mają bardzo szeroki charakter i porządkują inicjatywy podejmowane na różnych szczeblach władzy oraz w różnych obszarach funkcjonowania państwa. Dlatego istotnym elementem jest montaż finansowy, dający efekt synergii i gwarantujący, że projektowane cele zostaną osiągnięte. Finansowanie działań przewidzianych w Strategii zaplanowane jest zarówno ze środków budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, oraz środków UE przy czym działania wynikające z dokumentu dla których przewidziano finansowanie krajowe, będą realizowane w ramach wydatków zaplanowanych w ustawach budżetowych na dany rok. Finansowanie działań zaplanowanych w Strategii rozwoju usług społecznych będzie realizowane przez odpowiednią alokację dostępnych środków finansowych, będących w dyspozycji jednostek sektora finansów publicznych, z uwzględnieniem celów ustanowionych w dokumencie, oraz przeorganizowanie dostępnych zasobów ludzkich i zadań poszczególnych jednostek sektora finansów publicznych. W wyniku wdrożenia działań zaplanowanych w Strategii obecne środki przeznaczone na system wsparcia rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej będą wykorzystywane w sposób zdecydowanie bardziej efektywny.

Strategia zakłada szeroką współpracę podmiotów obejmującą zasięgiem administrację rządową i samorządową oraz sektor pozarządowy. Została przygotowana na podstawie ustaleń

i wniosków wypracowanych w ramach Zespołu do spraw opracowania Strategii deinstytucjonalizacji usług społecznych w Polsce powołanego przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej. Zgodnie z postanowieniami zarządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 12 stycznia 2021 r. w sprawie powołania ww. Zespołu, członkami Zespołu byli przedstawiciele departamentów i biur MRiPS, właściwych dla poszczególnych obszarów merytorycznych, których dotyczy strategia. Do prac w Zespole byli także zaproszeni eksperci (5 podgrup roboczych) posiadający specjalistyczną wiedzę z zakresu tematyki prac Zespołu, tj. obszarów usług, których dotyczy deinstytucjonalizacja (osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, rodziny oraz dzieci i młodzież w ramach pieczy zastępczej, osoby z problemami zdrowia psychicznego oraz osoby w kryzysie bezdomności).

Uwzględniając treść opracowywanego dokumentu, jak również biorąc pod uwagę wymogi dla danego rodzaju dokumentu strategicznego (tj. polityki publicznej) oraz komplementarność z innymi już obowiązującymi i opracowywanymi dokumentami przygotowano w ramach MRiPS projekt Strategii rozwoju usług społecznych i poddano otwartym prekonsultacjom, w celu wypracowania jak najlepszych rozwiązań uwzględniających głos całego grona interesariuszy deinstytucjonalizacji,

Większość uwag i postulatów podniesionych w prekonsultacjach została uwzględniona i wprowadzona do dokumentu przekazanego do dalszego procedowania. Zmiany dokonane w projekcie dotyczą m.in.:

- podkreślenia w dokumencie istoty usług świadczonych w środowisku zamieszkania bądź usług świadczonych w mieszkalnictwie,
- uwzględnienia w dokumencie rozwoju różnych form mieszkalnictwa;
- uwzględnienia roli i uczestnictwa w procesie deinstytucjonalizacji organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, partnerstwa publiczno-prywatnego,
- zwiększenia roli Centrów Usług Społecznych w działaniach ujętych w Strategii,
- zwiększenia roli Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej i jednostek samorządu terytorialnego na poziomie gminy i powiatu w realizacji Strategii,
- uwzględnienia wniosków i rekomendacji zgłaszanych w zakresie systemu wsparcia dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, kwestie usamodzielnienia w pieczy zastępczej,
- uwzględnienia wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej.

W aktualnym projekcie uwzględniono także uwagi i sugestie zgłoszone przez Rzecznika Praw Obywatelskich, a dotyczące m.in. języka włączającego i zachowującego perspektywę równości, okresu programowania jaki obejmuje Strategia oraz zapisów odnoszących się do finansowania działań.

Odbyły się również spotkania z interesariuszami Strategii między innymi z Radą Pomocy Społecznej, Regionalnymi Ośrodkami Polityki Społecznej (Konwent ROPS), organizacjami pozarządowymi reprezentującymi środowiska z zakresu poszczególnych obszarów usług, których dotyczy deinstytucjonalizacja tj. osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, rodziny oraz dzieci i młodzież w ramach pieczy zastępczej, osoby z problemami zdrowia psychicznego oraz osoby w kryzysie bezdomności, w tym z ekspertami pracującymi w ramach Zespołu do spraw opracowania Strategii deinstytucjonalizacji usług społecznych w Polsce powołanego przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

Projekt dokumentu opracowany w wyniku przeprowadzonych prekonsultacji został przekazany z wnioskiem o wpis do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów, a po akceptacji i uzyskaniu wpisu jest dalej procedowany. Obecnie trwają konsultacje zewnętrzne - ze stroną rządową, samorządową i społeczną - organizacjami pozarządowymi, przedstawicielami organizacji obywatelskich, samorządami i organizacjami społecznymi.

Również zaplanowany system wdrażania i monitorowania Strategii przewiduje udział szerokiego grona zainteresowanych podmiotów i środowisk. W Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej zostanie powołany Zespół ds. realizacji Strategii. W jego skład wejdą przedstawiciele podmiotów odpowiedzialnych za realizację opisanych działań. Zespół opracuje szczegółowy sposób monitorowania postępu realizacji działań zaplanowanych w dokumencie oraz cykliczność sprawozdań z ich realizacji. Punktem odniesienia w monitorowaniu realizacji działań będzie opracowany zestaw wskaźników obrazujących oczekiwane rezultaty realizacji Strategii na poziomie celów strategicznych.

Istotnym elementem opracowywania poszczególnych dokumentów strategicznych jest zapewnienie zarówno ich zgodności z dokumentami o znaczeniu nadrzędnym, w tym przede wszystkim ze średniookresową strategią rozwoju kraju, jak i spójności i komplementarności względem siebie. Strategia uwzględnia zatem przyjęte już przez rząd dokumenty strategiczne

i programowe dotyczące obszaru usług społecznych, pomocy dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. W szczególności opracowywany projekt pozostaje komplementarny i spójny ze Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 oraz „Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030”.

Z poważaniem

z up. Ministra Rodziny i Polityki Społecznej

Stanisław Szwed

Sekretarz Stanu

/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/